

**BO‘LAJAK OFITSERLARGA QO‘YILADIGAN ZAMONAVIY TALABLAR**

**Irgashev Toxir Anvarovich**

*Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston milliy universiteti  
harbiy tayyorgarlik o‘quv markazi o‘qituvchisi*

**Ziyaviddinov Zafar Zoirovich**

*Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston milliy universiteti  
harbiy tayyorgarlik o‘quv markazi o‘qituvchisi*

**ANNOTATSIYA**

Ushbu maqolada zamonaviy ofitserning faoliyatiga qo‘yilgan talablar, harbiy ta’lim muassasalari pedagoglarining kasbiy tayyorgarligi, professionalligi, kompetentligi masalasi hozirgi kunning dolzarb muammolari, ofitserlarning pedagogik faoliyatga tayyorgarligi darajasini takomillashtirish yo‘llari bo‘yicha ma’lumotlar keltirib o‘tilgan.

**СОВРЕМЕННЫЕ ТРЕБОВАНИЯ К БУДУЩИМ ОФИЦЕРАМ**

**Иргашев Тохир Анварович**

*Преподаватель учебного центра военной подготовки  
Национального университета Узбекистана имени Мирзо Улугбека*

**Зиявиддинов Зафар Зоирович**

*Преподаватель учебного центра военной подготовки  
Национального университета Узбекистана имени Мирзо Улугбека*

**АННОТАЦИЯ**

В данной статье рассматриваются требования к работе современного офицера, вопросы профессиональной подготовки, профессионализма, компетентности педагогов военно-учебных заведений, а также представлены актуальные пути повышения уровня подготовки офицеров к педагогической деятельности.

**MODERN REQUIREMENTS FOR FUTURE OFFICERS**

**Irgashev Tahir Anvarovich**

*Teacher of the Military Training Center  
Mirzo Ulugbek National University of Uzbekistan*

**Ziyaviddinov Zafar Zoirovich**

*Teacher of the Military Training Center  
Mirzo Ulugbek National University of Uzbekistan*

**ANNOTATION**

This article discusses the requirements for the work of a modern officer, issues of professional training, professionalism, and competence of teachers in military educational institutions, and also presents current ways to improve the level of training of officers for teaching activities.

### **Kirish**

O‘zbekiston Respublikasining mudofaa qobiliyati, Qurolli Kuchlarning jangovar tayyorgarligini ta‘minlash vazifalarini bajarishda ofitserlar muhim rol o‘ynaydi. Harbiy bilim, ma‘naviy va jangovar an‘analarni tashuvchisi sifatida ofitserlar korpusi O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining jangovar qobiliyatini saqlab qolishda hal qiluvchi omil hisoblanadi.

### **Asosiy qism**

O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarida davom etayotgan ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va ma‘naviy o‘zgarishlar o‘z qo‘l ostidagi bo‘ysunuvchi shaxsiy tarkibni o‘qitishga va tarbiyalashga qodir bo‘lgan ofitser shaxsidan yangi yondashuvlarni talab qiladi.

Biroq amaliyot shuni ko‘rsatadiki, ayrim ofitserlar turli sabablarga ko‘ra zarur bilim, amaliy ko‘nikma va malakalarga ega emas. Bundan tashqari, bu ularning harbiy-kasbiy faoliyatning ma‘lum bir sohasidagi mutaxassislar sifatida tayyorgarlik darajasiga va bo‘ysunuvchilarni tayyorlash va o‘qitish qobiliyatiga ham tegishli.

#### **Ushbu holatning asosiy sabablari sifatida quyidagilarni ko‘rish mumkin:**

- oliy harbiy bilim yurtlarida o‘quv jarayonini tashkil etishda aniq tizimli yondashuvning to‘laqonli ishlamasligi;
- o‘qituvchilarning o‘z kasbiy va uslubiy tayyorgarligining etarli darajada emasligi;
- oliy harbiy bilim yurtlarida o‘quv jarayonini o‘tkazish va ta‘minlash, qo‘shinlarda esa ma‘naviy-ma‘rifiy va jangovar tayyorgarlikni tashkil etish bo‘yicha nazoratni tolaqolni o‘rnatilmaganligi.

#### **Rahbar va o‘qituvchi sifatida ofitserlar uchun quyidagi maxsus talablarni kiritish tavsiya etiladi.**

Ofitserning harbiy-kasbiy faoliyatini yuqori sifatli bajarishga tayyorligi, shuningdek u tomonidan bo‘ysunuvchilarni o‘qitish va tarbiyalash qobiliyatiga belgilangan talabni professionallik deb hisoblash kerak.

#### **Professionallik quyidagi hollarda ko‘rinib turadi:**

oliy harbiy-kasbiy va umumiy ta‘lim tayyorgarligida va harbiy tabaqalarda o‘qishining barcha darajalarida harbiy-kasbiy faoliyatni ishonchli bajarish imkonini beradigan ko‘p qirrali malakaga ega;

harbiy xizmatning yangi shartlari va talablariga moslashish tezligida;

Qurolli Kuchlarda xizmat qilish davomida egallaydigan harbiy-kasbiy faoliyat turlarini uzluksiz kengaytirishda;

egallangan bilim, ko‘nikma va malakalardan ijodiy foydalana bilishida, ularni jangovar va xizmat vazifalarini hal etishda qo‘llay olishda;

ofitserning bilimli shaxs va davlat xizmatchisi sifatida muayyan ijtimoiy maqomini ta‘minlaydigan keng bilimi va yuqori umumiy madaniyatida;

yuqori kasbiy harakatchanlikda, bir faoliyat turidan boshqasiga o‘tish tezligi bilan xarakterlanadi (jangovar, operativ, pedagogik va boshqalar.);

bo‘ysunuvchilar va o‘z faoliyatini tahlil qilish, ongli qarorlar qabul qilish va ularni amalga oshirishga erishishda.

Ofitser kommunikativ kompetent bo‘lishi ya’ni psixologiya, pedagogika yo‘nalishida bilimlari, insonlar bilan so‘zlashish odob-axloqi, o‘z ona va chet tillarida yozma va og‘zaki nutq bilimi, ishlab chiqish va rasmiy hujjatlar bilan ishlash qobiliyati, kompyuter texnikasi, aloqa va axborot, zamonaviy texnologiya jixozlari va qurol vositalaridan foydalanish bo‘yicha mahorati bo‘lishi kerak.

Harbiy rahbarning yuqori professionalligi bo‘linmalar va qismlarning jangovar tayyorgarligi, shuningdek shaxsiy tarkib bilan tarbiyaviy ishlarni tashkillashtirish va olib borish bo‘yicha uslubiy bilimlarining mavjudligi bilan bog‘liq.

Muhim talab - bu ofitserning boshqaruv faoliyatiga tayyorligi. Boshqaruv faoliyati hozirgi vaqtda funksional vazifalarni bajarish uchun zarur bo‘lgan barqaror ko‘nikmalar va qobiliyatlarning mavjudligi bilan tavsiflanadi.

**Ayni paytda harbiy xizmatning tabiati bilan belgilanadigan ofitser-boshliqning to‘rtta asosiy faoliyat turi mavjud.**

1. Harbiy mutaxassisning quyidagi vazifalarni tez va samarali bajarish qobiliyatini nazarda tutadigan tashkiliy va boshqaruv (qo‘mondonlik, qo‘mondonlik-shtab) faoliyati: eng qisqa vaqt ichida maqsadga erishish bo‘yicha optimal bo‘lgan qarorlarni qabul qilish va ularni ijrosini ta‘minlash.

2. Harbiy mutaxassisning qurol-yarog‘ va harbiy texnikani to‘g‘ri ishlay olishini nazarda tutuvchi harbiy-texnik faoliyat, ularni jangovar shay va texnik soz holda saqlash. Harbiy-texnik ko‘nikmalari chuqur muhandislik bilimiga ega, ijobiy amaliy tajriba bilan qo‘llab-quvvatlanadigan ofitserning bo‘lishini ta‘minlaydi.

3. Pedagogik faoliyat, bu ofitserning bo‘ysunuvchilarda O‘zbekiston Respublikasi qonunlari va umumiy harbiy nizomlar talablarini so‘zsiz bajarish ruhida tarbiyalash va harbiy jamoaning axloqiy va psixologik holatini boshqarish qobiliyatini anglatadi. Pedagogik faoliyat ofitserdan harbiy pedagogika va psixologiya sohasida chuqur bilimga ega bo‘lishini, keng bilimdonlik va kirishimlilikka ega bo‘lishini nazarda tutadi.

4. Keyingi xizmat faoliyati bilan bog‘liq bo‘lgan kichik guruh xodimlariga xos bo‘lgan tadqiqot faoliyati o‘qitish yoki tadqiqot faoliyati bilan bog‘liq.

Ofitser pedagogning boshqaruv faoliyatining muhim tarkibiy qismi psixologik va pedagogik komponent bo‘lib, u “**o‘qitishni boshqarish**”, “**tarbiyani boshqarish**” va shaxsiy tarkibning “**xulq-atvorini boshqarish**” tushunchalari yordamida yoritib beriladi.

**O‘qitishni boshqarish**, birinchidan, o‘z navbatida harbiy xizmatchilarga rahbarlik qiluvchi mansabdor shaxslar faoliyatini boshqarish sifatida namoyon bo‘ladi. Ofitser tegishli boshliqlarga (uning qo‘l ostidagilarga) o‘z qo‘l ostidagilarga nimani va qanday o‘rgatish kerakligini o‘rgatadi va ularning faoliyatini tashkil etadi. Ikkinchidan, u shaxsan o‘ziga bo‘ysunuvchilar faoliyatining tashkilotchisi sifatida faoliyat ko‘rsatadi. Harbiy xizmatchilarni tayyorlash paytida mansabdor shaxslarga rahbarlik qilish jarayoni uchta asosiy operatsiyani o‘z ichiga oladi: jangovar tayyorgarlikni rejalashtirish, ma’g‘ulot rahbarlariga ko‘rsatma berish, mansabdor shaxslarning faoliyatini kuzatish va baholash.

**Tarbiyalashni boshqarish** taxminan bir xil tarkibiy qismlarni o‘z ichiga oladi, ammo o‘ziga xos xususiyatlarga ega. Ofitser harbiy xizmatchilarda zarur axloqiy,

jangovar va psixologik sifatlarni shakllantirish bo'yicha mansabdor shaxslar faoliyatini rejalashtiradi. Shuningdek, mas'uliyatni taqsimlaydi, mansabdor shaxslarning joylashishi va vakolatlarini belgilaydi, ko'rsatma beradi, ularning tarbiyaviy ishlardagi ishtirokini tizimli o'rganadi va baholaydi. Harbiy xizmatchilarni muayyan talab va me'yorlarga javob beradigan xatti-harakatlarni talab qiladigan bunday ijtimoiy munosabatlar tizimiga kiritishda etakchi rol o'ynaydi. Shaxs xulq-atvori va faoliyatining zarur sifatlarini shakllantirish uchun bo'ysunuvchilarni doimo rag'batlantirib, bo'ysunuvchilar o'rtasida ijtimoiy tajriba to'plashga erishadi.

**Xulq-atvorni boshqarish** harbiy xizmatchining o'ziga yuklangan vazifalarni bajarish uchun zarur bo'lgan xatti-harakatini ta'minlashni anglatadi. Bunga har bir muayyan holatda emas, balki sizni shu tarzda harakat qilishga undaydigan maqsad va sabablarni doimiy ravishda ta'sir qilishi orqali erishiladi.

Shunday qilib, ofitserning boshqaruv faoliyatining pedagogik komponenti o'quv-jangovar, jangovar va boshqa qo'yilgan vazifalarni bajarishga qodir bo'lgan harbiy xizmatchini tayyorlash uchun mo'ljallangan.

Zamonaviy sharoitda ofitserga bo'lgan muhim talab bu insonparvarlik, bo'ysunuvchi harbiy xizmatchining shaxsini hurmat qilishdir. Insonparvarlik va harbiy xizmatchining shaxsini hurmat qilish tashabbus, iste'dod, kasbiy mahorat, ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish, axborot ehtiyojlarini maksimal qondirish, harbiy-kasbiy o'sish va shaxsiy manfaatlarga muvofiq rag'batlantirish uchun imkoniyat va zarur sharoitlarni yaratishni nazarda tutadi.

Ofitserlar uchun eng muhim talab bu oddiy ijrochi askarlarni emas, balki harbiy-kasbiy vazifalarni konstruktiv va nostandart usullar bilan belgilash va hal etishga qodir ijodiy yondashuvchi shaxslarni shakllantirishdir.

Zamonaviy ofitser yuksak harbiy kasbiy, axloqiy va pedagogik madaniyatga ega bo'lishi kerak. Harbiy xizmatda axloqiy va pedagogik fazilatlar kasbiy jihatdan shartlangan bo'lib, ularsiz harbiy xizmatchi haqida gapirish mantiqsiz. Shu bilan birga, burch, g'urur, vijdon, halollik va mas'uliyat kabi muhim axloqiy toifalar ofitserlar uchun professional maqomga ega.

**Zamonaviy talablar ofitserlardan:**

qo'shinlarda funksional vazifalarni belgilangan tegishli ofitser lavozimlarning har qanday ko'rinishida bajarishni;

ma'lum chegaralarda o'z funksional faoliyati yo'nalishlarini o'zgartirish uchun, agar bu harbiy amaliyot talablari bilan belgilansa;

yangi jihozlar, qurollar va ulardan foydalanish usullarini ishlab chiqishni talab qiladi.

**Faoliyatning ushbu darajasiga muvofiq, ofitserlarda quyidagi fazilatlarni rivojlantirish kerak:**

kasbiy harakatchanlik, ya'ni bir faoliyatdan ikkinchisiga tez o'tish qobiliyati;

harbiy jamoalarda muayyan ijtimoiy maqomga (martaba) erishishga imkon beruvchi ijtimoiy faoliyat;

harbiy xizmat sharoitlariga xos salbiy omillar ta'siriga qarshilik, chidamlilik;

Qurolli Kuchlarda xizmat qilishning butun davrida mustaqil ta'lim olish istagi.

**Zamonaviy ofitser rahbar va pedagog sifatida quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak:**

malakali harbiy mutaxassis fazilatlarini;

mahoratli bo‘linma rahbari, harbiy faoliyatning barcha turlarini tashkil etuvchi sifatlarini;

bo‘ysunuvchi shaxsiy tarkibni o‘qitish, tayyorlash va tarbiyalashga qodir bo‘lgan malakali harbiy o‘qituvchining fazilatlarini.

**Shu bilan birga, bularning asosiylari orasida:**

yuksak ma’naviyat, ma’rifat, madaniyat, rivojlangan vatanparvarlik tuyg‘usi, ofitserlik g‘ururi, shani, or-nomus, sharafi va harbiy burch, Vatanni himoya qilish uchun ruxiy va psixologik tayyorgarlik, O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlariga mansublik uchun g‘urur va mas’uliyat;

rivojlangan mavhum-mantiqiy fikrlash, nostandart jangovar sharoitlarda ongli qaror qabul qilish va ularni amalga oshirishni tashkil etish qobiliyati;

shaxsiy tarkibni birlashtirish, askarlari o‘rtasidagi do‘stlikni, harbiy birodarlikni mustahkamlash, ularning milliy an‘ana va urf-odatlarini hurmat qilish qobiliyati;

ishda asosiy narsani ko‘rish, maqsadlarni aniq belgilash va ularga erishishda qat’iyatlilikni ko‘rsatish, ijrochilarni tanlash va ular o‘rtasida mas’uliyatni oqilona taqsimlash, ishni oxiriga etkazish, bo‘ysinuvchilar tomonidan buyruqlar va ko‘rsatmalarni bajarilishini nazorat qilish qobiliyati;

uzluksiz o‘z-o‘zini takomillashtirish istagi, kasbiy martabaga erishishni rejalashtirish, kasbiy va shaxsiy o‘z-o‘zini rivojlantirish, yangi bilim, malaka va ko‘nikmalarni egallash va shu maqsadda zamonaviy ta’lim texnologiyalaridan foydalanish;

halollik va odob, so‘z va amal birligi; - asosiy boshlovchi bo‘lishi kerak.

**Ofitser-pedagog quydagilarga tayyor bo‘lishi shart:**

qiyin sharoitlarda qaror qabul qila olish va ularning to‘g‘ri ekanligini isbotlay olishga;

harbiy jamoalarda shaxslararo munosabatlarni o‘rnatish, harbiy qismning axloqiy va psixologik holatini boshqarishga;

o‘z-o‘zini o‘qitish va mustaqil malaka oshirishga ehtiyojni shakllantirish.

Ofitser-pedagogni tayyorlash harbiy bilim yurtlarida, universitetlarning harbiy tayyorgarlik o‘quv markazida, shuningdek, qo‘mondonlik tayyorlash tizimida va kundalik faoliyat davomida amalga oshiriladi.

**Ofitser-pedagogning kasbiy tayyorgarlik tizimi quydagilarni ta’minlashi kerak:**

harbiy xizmatning ijtimoiy shart-sharoitlarini tushunadigan, rivojlangan fikrlash madaniyatiga ega bo‘lgan, bo‘linma va bo‘linmalardagi harbiy ta’lim jarayonining tendensiyalarini aniqlash va istiqbollarini bashorat qila oladigan ofitserning dunyoqarashini shakllantirish;

ofitserlarning shaxsiy tarkib bilan tarbiyaviy ishlarni olib borishga tayyorligini ta’minlovchi aniq kasbiy-axloqiy va jangovar sifatlarini tarbiyalash;

ofitserlarni shaxsiy tarkib bilan ishlash uslubi, ko‘nikmalari va usullari bo‘yicha tayyorlash.

Shunday qilib, zamonaviy ofitser-o‘qituvchi o‘zlariga yuklangan vazifalarga erishish uchun o‘z qo‘l ostidagilarni o‘qitish va tarbiyalash talablarini muvaffaqiyatli

amalga oshirishni ta'minlaydigan bilim, ko'nikma va malakalarga, kasbiy muhim fazilatlarga ega bo'lishi kerak.

**Xulosa** o'rnida shuni ta'kidlash joizki, bugungi kunda harbiy ta'lim muassasalarida pedagogik faoliyat olib borayotgan ofitser-o'qituvchilarimizdan davlatimiz yoshlarini dunyoning rivojlangan mamlakatlarining harbiy ta'lim tizimida yo'lga qo'yilgan zamonaviy o'qitish texnologiyalarini o'rganib, ularni chuqur tahlil qilgan holda o'zlarining pedagogik faoliyatlarida samarali tadbqiq etib borishlari talab etiladi.

### **Adabiyotlar ro'yxati:**

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”gi Farmoni, 28.01.2022 yildagi PF-60-son.
2. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo'shma majlisidagi nutqi / Sh.M.Mirziyoev. -T.: O'zbekiston, 2016,70-b.
3. Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib- intizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. - T.: O'zbekiston, 2017,104- b.
4. O'zbekiston Respublikasining “Ta'lim to'g'risida”gi qonuni //Oliy ta'lim. Me'yoriy-huquqiy va uslubiy hujjatlar to'plami. - T.: Istiqlol, 2004, Z-8-b.
5. O'zbekiston Respublikasining “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi” to'g'risidagi qonuni // Oliy ta'lim me'yoriy huquqiy va uslubiy hujjatlar to'plami. - T.: Istiqlol, 2004, 9-23-6.